

Inserati se sprejemajo in velja trispodna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Poljanska cesta h. št. 32.

Vredništvo

je na Poljanski cesti h. št. 32.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljati velja 1 gl. več na leto.

Posamezne šteč. veljajo 7 kr.

Izhaja vsak dan, izvenredno ne delje in praznike, ob 1/6 popoldne.

0 razmeri med vero in politiko.

Dne 8. decembra t. l. je minulo ravno jedno leto, odkar je „luč na nebu“, Leon XIII. izdal na španjske škofe glasovito okrožnico, ktera se začne z besedami „Cum multa“. V tej okrožnici govori sv. Oče v mnogih prevažnih verskih in političnih vprašanjih; tu razvija on, dejal bi, svoj program. Kjer koli se bodo po tem ravnali, ni dvomiti, da se bo povrnil družbeni mir, da se bodo duhovi zedinili, kar je vse dandanes neobhodno potrebno cerkvi in človeški družbi. O tem je v svojem času tudi „Slovenec“ poročal.

Sedaj, po preteku jednega leta, v katerem se je tudi pri nas večkrat govorilo in pisalo o teh marsikomu nejasnih pojemih „vera in politika“ — posebno če se vpraša o medsebojni razmeri — gotovo ne bo odveč, ako se „Slovenec“ spet oglasi v ti zadevi. To pa s tem, da podá čitateljem vsaj v izvodu znamenito okrožnico, ktero je razposlal nadškof v Valenciji s svojimi sufragani kot lep odsev nazorov sv. Očeta. (Primeri ob enem tudi članek v „Slovenec“ šteč. 211.: „Duhoven in politika“.)

„Kakor je rimski škof učenik in glava vsoljne cerkve, ravno tako so škofje ravnatelji posebnih cerkev, ktere so postavno izročene vsakemu izmed njih. Njim je izročeno, da v svojem podanem področju vladajo, vrejujejo, sodijo in sploh odločujejo o vsem, kar se ozira na vero. Oni so v resnici deležniki oblasti, ktero je Jezus Kristus prejel od svojega Očeta, in ktero je on izročil svoji cerkvi, kar razlagajo sledeče besede papeža Gregorija IX.: „Ne dvomi, škofje, poklicani, da so deležniki naše skrbi, so na mestu Boga samega.“ Sv. Ciprijan spet

pravi: „Škof je v cerkvi, a cerkev je v škofu; tako, da kdor ni s škofom, ni v cerkvi.“

Iz tega se vidi, da je škofom treba izkazovati spoštovanje, ktero zahteva njihovo vzvišeno dostojanstvo, ter se jim upogniti popolnoma v vsem, kar spada v delokrog njihove moči.

Ne delajo tedaj kot dobri katolitiki oni, kteri slutečijo, da je škof kaj napačnega storil ali da se moti, hitro skušajo to razglasiti z besedo ali s pisanjem, ter tako sledé lažnjivi pazljivosti Kamovi, ktero je Bog obsodil. To je še hujše, ko ne najdejo pregrešnikov, da bi jih škofu pripisali, se pomešajo med obrekovalce in ga obdolžijo lažnjivo in hinavsko reči, ktere je težko v javnost spraviti, kar jemlje oblasti škofovi dobro ime in ga ovira v izvrševanju njegovega svetega poslanstva. In med tistimi onimi, kteri iščejo najkoristnejše sredstvo, da branijo katoliško stvar, ne manjka takovih, kteri ne pripisujejo potrebne važnosti škofu veljavi in kteri včasih kritikujejo javno ono, kar škofje svetujejo ali odredijo, razlagajoč njihove svete in njihove naredbe kot dejanja, s kterimi se namerava jednim ugoditi, a družim nasprotovati.

Resnica je, da imajo škofje poslanstvo, da naučé svoje podanike mravnosti katoliške, ravno tako one, ktera se ozira na razne stanove krščanske družbe, da pokažejo vladarju in vladanim, modrim in neučenim, kaj morajo storiti kot dobri katoliki, da se izveličajo, kajti vera obsega vse razrede družbene brez razlike oseb.

So k nesreči taki, kteri bi hoteli, da bi bil narod urejen, a da tudi ne računai na Boga Stvarnika in Gospodarja vseh stvari. Ti ne le, da ravnajo proti temeljnim načelom vere, temveč njihova zmota je tim nevarniša, ker meri

na to, da oropa družbo poglavitnega vira vsacemu blagostanju.

Drugi, malo različni v tem od prejšnjih, radi ne le razločujejo, temveč tudi razdružujejo in odtegujejo politiko od vere, kakor da bi jedna ne smela imeti ničesar skupnega z drugo, in menijo, da one med saboj nič ne vplivajo jedna na drugo. Zato pravijo, ako se je treba škofom upogniti v verskih stvareh, ni, da bi moralo tako biti v političnih rečeh, o kterih bi oni, po njihovem, ne smeli imeti pravice govoriti. To bi bilo, kakor da bi rekel, da je politika zunaj obsega onih dejanj, za ktera je evangelij ustanovil pravila, in za ktera, dosledno, ne bi bilo niti kazni niti plačila. Toda gotovo je nasprotno, da je Jezus Kristus prišel prenoviti vse stvari; razumeva se tu tudi zdrava politika, pa to je bila jedna glavnih obtožeb, s kterimi so ga, kakor se vidi, židje zatožili pred Pilatovim sodiščem. Od takrat tedaj ni katoliške politike, razun one, ktera zavzema s svojim izhodiščem resnice katoliške in ktera se ravná po zakonih božjih in cerkvenih. Ktera so načela in pravila dobre politike in kterih pogreškov se je v tem treba ogibati; to poučiti jo stvar škofov. Visoko dostojanstvo, na ktero so povzdignjeni, stavlja jih ob jednem, da posredujejo v politiki in da izrekó svojo sodbo o stvari, ktera zadeva tako blizo in tako globoko krščanske koristi.

Ker je takovo naše pravo in naša dolžnost, se mi známo odtegniti, da se ne vdeležujemo pričkanj med ljudmi, ktera oblika politike je najkoristniša med onimi, ktere so bile v rabi in so še sedaj pri krščanskih narodih, ali ktera oseba ima več pravice, da vodi politiko pri vladi kake dežele. Mi pridigujemo in branimo, kolikor je v naši moči, da vsaka oblast prihaja od Boga, a mi ne pravimo, da

Listek.

Govor apost. misijonarja preč. gosp. Janez Dichtl-na

26. novembra pri zbirališču katol. konservat. društva v Gradci, o misijonu v Hartumu.

Ker je ta misijon svoje dni slovel po Kranjskem in je veliko kranjskih misijonarjev tam našlo svoj grob, hočemo poglavitne točke tega govora posneti.

V začetku svojega govora pravi v. č. g. misijonar: „Napredek“ je geslo našega časa, a žalibog, da ne vselej v dobrem in za dobro! Tako je tudi z Afriko. Nekdaj je vse gledalo v Ameriko, sedaj pa v Afriko. Od vseh štirih strani sveta, iz severa in juga, od zahoda in vzhoda prodirajo v Afriko, da bi jo odprli prometu. Naše stoletje ozira se le na gmotno stran, in gleda le na časen dobiček in korist, in tako je tudi izobraženje, ki ga razširjajo.

Prva je bila vendar le katoliška cerkev, ki je vzbudila potnike in jim kazala dežele dosihmal neznane. Kljub velikanskim žrtvam se je katoliška cerkev ohranila v Afriki, dasiravno je le malo goršično zrnice, kakor je bila od začetka. Ker se pa katoliška cerkev ni zgubila iz teh dežel, je pa ostala odprta pot vsem potovalcem in preiskovalcem, posebno pa se to pokaže dandanes, ko je apostolski sedež ustanovil zopet toliko novih misijonov v Afriki. Prvi in najimenitnejši teh misijonov je pa tisti centralne Afrike in tudi za nas avstrijske podložnike posebno zanimiv.

Apostolski vikariat centralne Afrike so ustanovili papež Gregor XVI. z dekretom 23. aprila 1846 in papež Pij IX. potrdili. Pogumno misel, pokristijaniti Srednjo Afriko, je sprožil prvi O. Maksimilijan Ryllo, Poljak po rojstvu, duhovnik družbe Jezusove; bil je misijonar med Druzi, a ko so postavili darilo na njegovo glavo, pobegnil je in je prišel v Rim, kjer je bil ravnatelj v „collegium urbanum“, prvem

misijonskem zavodu na svetu in tam je v njem dozorela velikanska misel, ktero je Gregor XVI. veselo sprejel. Misijonski prednik temu vikariatu je bil Ryllo sam, spremljala sta ga dva Avstrijanca: dr. Ignacij Knoblehar, doma v Škocijanu na Kranjskem, ki bi bil imel biti podvodja v imenovanem zavodu, in don Angelo Vindo iz Verone. Po silnih naporih je prišla ta karavana 11. februarja leta 1848 v Hartum na setoku Bele in Višnjeve reke. Videli so, da tam bode treba prve postaje, kupili so svet in hišico. Prva služba Božja in prva šola je bila pod drevesom tamarindovem; to drevo še stoji v Hartumu in Comboni, ko je postavil hišo nunam, se je raje s zidanjem ognil, kakor bi bil posekal to drevo. Prva žrtva je bil ravno o Ryllo, umrl je 17. junija 1848, vse oblasti je izročil dr. Knobleharju. Propaganda je sklenila opustiti ta misijon in je misijonarje poklicala nazaj. Kdor ni obupal, ta je bil Knoblehar, on se je obrnil do cesarja Franca Jožefa, in našel je, kar je iskal, cesar-

je oni vladalec prišel od Boga, ker se, kakor opominja sv. Janez Zlatoust, ne pravi: „Ni oblasti, ktera ni prišla od Boga;“ temveč le gledé ustanovljenja same oblasti: ni oblasti, ktera ni prišla od Boga.

Stvar je po naravi taka, da oni, kateri so istega mnenja in delajo za isto korist, združijo skupno svoje moči, da ji toliko lažje pripomorejo do zmage; škotje toraj ne potegujejo se za stranke, kakor tudi ne za osebe, obsojujejo vse ono, kar je protivno katoličanstvu, naj je že v načelih, ali v načinu, ter odobravajo vse, kar se jim zdi primerno in povoljno.

Gledé drugih ali nevažnih stvari oni molče in se zadovoljijo prositi gospoda, da zagotovi zmago pravici in da, cuncto populo christiano pacem et unitatem largiri dignetur.

Mi učimo toraj, da se je treba čuvati krivega mnenja onih, kateri mešajo in zamenjavajo na nekak način vero s to ali z ono politično stranko, tako, da štejejo med odpadnike od katoličanstva one, kateri pripadajo drugi a ne njihovi stranki. To se pravi: hoteti proglasiti silovito preganjanje častitljivih pravic vere, to se pravi: razdreti bratovsko jedinstvo in odpreti vrata vsakovrstnim neprimernostim.

Ni menj napačno mnenje onih, kateri mislijo, da se cerkev ne more rešiti sedanjih zaprek, razun če se zateče v pomoč h kaki politični stranki, kakor da bi roka božja bila prikrajšana, potem ko jo je tolikrat rešila iz preganjanja, ali kakor da bi bramba brezmadežne device in Matere božje, ktera je sama uničila vse prejšnje krive vere, ne bi zadostovala, da se poravnajo tudi te naše sedanje.

Sicer ta zmota ni nova. Sveti Hilarij Poirierski je pobijal sam brezumno mnenje onih, kateri Boga stavljajo pod varstvo človeških stvari in kateri bi hoteli, da bi bil človeški slavohlep bramba cerkvi: praesentium temporum stultas opiniones . . . quibus patrocinari deo humana creduntur, et ad tuendam Ecclesiam ambitione saeculari laboratur.

Ljudje, vzeti posamezno ali v skupini kot narodi, kot stranke, kot šole; potrebujejo cerkev, da se izveličajo, a ne potrebuje cerkev njih; ker vse njeno delovanje gledé njih ima namen, da jih povzdigne k Bogu, v zavesti, da bo imela dovolj božje pomoči, da izvrši svoje višeno poslanstvo.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 20. decembra.

Avstrijske dežele.

V bodočem zasedanju državnega zbora pride na dnevni red debata o *jezikovnih določilih*. Nemška levica zahteva tudi letos, kakor je zahtevala leta 1880, „da naj se napravi načrt postavbe na podlagi in na izvrševanju 19. člena temeljnih zakonov od 21. dec. 1867, po katerem naj se določi nemški jezik kot državni jezik, ob enem naj se pa tudi uravna raba deželnih jezikov v uradu, šoli in v javnem življenju.“ Prebrisani so res ti levičarji, le škoda, da ne bodo nič opravili, kajti avtonomistična desnica edina bo, ki bode narekovala, kako se ima član 19. temeljnih postav izvrševati, da bode v resnici to ostal, za kar so ga postavodajalci odločili, namreč steber, ob kterega se narodna ravnopravnost opira. Več ko trideset let si Nemci niso upali nemškega jezika postavno nad druge povzdigniti v naši državi; da ima večje pravice kot katerikoli drugi v Avstriji, naj se edino le blagovoljenemu sporazumljenju med raznimi narodi mnogojezične Avstrije zahvali. Odločno pa se bodo vsi nemški narodi branili, postavno kaj pripoznati, kar nima za to nobene pravice. Kajti kakor hitro pripoznajo nemščino za državni jezik, zadavijo v tistem trenutku ravnopravnost med narodi, ktere sicer sedaj tudi še nimamo, če prav nemščina še ni postavno za državni jezik proklicana, ali pozneje bi je pa še manj imeli. Z lahko vestjo pa smemo trditi, da se nam ni bati, da bi se nemški jezik za državni jezik postavno proglasil. Sto let bo skoraj, kar je cesar Jožef II. skušal avstrijske narode ponemčiti in spodletelo mu je pri takratni splošni nevednosti nižjih stanov. Toliko manj se nam je danes bati.

Izdajstvo cesarstva ni bilo še nikdar ceneje, kakor je sedaj, odkar so levičarji v državnem zboru „na kant“ prišli. V Pragi so v nemški kazini priredili bukovinskemu poslancu, dr. Tomaszuku, ki je cvet avstrijskega nemštva, ki se vedno le v nemški „rajh“ ozira, slavnostni banket, pri katerem se je slavljeneec tako-le oglašil: „Kaj bode naposled z Avstrijo, ako se bo sovraštvo do Nemcev v enomer tako oznanovalo? Iskali si bomo novih bogov (bravo) in čisto drugače bomo čutili jeli! (živahno odobravanje). In kadar doraste mlajši naraščaj, kjer bo imel vsak narod svoje misli, svoje čute, druge simpatije in mu bo kaj družega dopadlo, kako bo mogoče, da Avstrija še celotna ostane! (Živahno odobravanje in ploskanje). — Mislili smo vedno, da človek z doktorsko diplomom poseben kos modrostne soli obližne, dr. Tomaszuk nam je pa poleg svojih cesarstvo izdajalnih misli tudi nekaj povedal, kar bi prej ne bili lahko verjeli!

Na Hrvaškem posvetujejo se vse stranke o bodočem svojem postopanju v deželnem zboru, ki se je 17. t. m. sešel. Prišlo je skupaj nad

100 deželnih poslancev in med temi kardinal nadškof Mihajlovič, minister Bedekovič, bivši ban Pejačević, vsi okrožni načelniki deloma v narodni gali deloma v fraku. Na galerijah se je vse trlo. Graničarji so letos prvokrat v zboru in so jih Hrvatje živahno pozdravili. Vsedli so se v središče. Predsednik Hrestič jih je pozdravil. Zahvalil se je v imenu vseh graničarski poslanec Kukuljevič in rekel, da kakor so nekdanj Graničarji stali na straži proti azijski, t. j. turški silovitosti, tako se hočejo sedaj postaviti za svobodo in narodno pravo. Na to so sklenili, da odide posebna deputacija po novega bana, čemur pa baron Rukavina oporeka, češ, ban Khuen se je izrazil, da je on prvi ogerski uradnik v deželi in ogerskim uradnikom pa ne gre nobena posebna čast. Deputacija je kljub ugovoru odšla in se z banom na čelu povrnila, kterega je Hrvatje in Graničarji zmerno pozdravili. Grof Khuen je govoril in težavno svoje stališče povdarjal; obljubil je tudi spoštovanje pogodbinnega zakona in predprave vojaške Krajine; dalje da se hoče držati prava in resnice, poštenega in ročnega opravišтва, in vedno le hrvaško korist pri skupni vladi zahtevati. — Srbi so se zjediniili v lasten klub, ki je brez političnega značaja in bo le osobito srbske interese zastopal.

Včerajšnja seja je bila hrupna in viharo sklenjena, vzbudila je nemir levica, ktero je podpirala galerija. Predsednika in poslance večine so javno grajali.

V Novem Pazaru, kjer so poslednje čete naše vojske od zasedanja Bosne vtaborjene, množijo se roparji od dne do dne. Tako predzorni so že postali, da celo pri belem dnevu udarijo v kraje, kjer ni vojakov, da odženo živino in si družega živeža naberó. Ubogi vojaki imajo z orožniki vred v onih goratih krajih pač trd posel, kajti vedno so na lovu za roparji, ktere pa le malokdaj zasačijo. Roparji imajo ondi dobro skrita gnezda visoko v gorah ali jo pa čez mejo vberó.

Vnanje države.

Wie heisst's? Večkrat imeli smo že priložnost opazovati, da se je ravno nasprotno zgodilo, kar je *Bismarkov organ* „Norddeutsche Allg. Zeitung“ med svet trobil. Da ne bomo preveč nazaj segali, spomnimo se le vesti, ki jo je pred nekaj dnevi omenjeni list, ki dela svetovno politiko, prinesel, namreč: da je novica izmišljena, da bi šel nemški cesarjevič sv. očeta obiskat. Danes pa vé že vsak otrok, da je bil cesarjevič 18. t. m. opoldne pri sv. očetu. Sedaj pravi zopet „Nordd. Allg. Ztg.“, da se nemški cesarjevič ne bo pečal pri sv. očetu z vprašanji verske vsebine. Ravno zato, ker „Nordd. Allg. Ztg.“ pravi, da se o verskem stališču nemških katolikov sv. oče in cesarjevič ne bosta razgovarjala, smemo prepričani biti, da se bosta in to v večjih potezah, ter bosta natančnosti potem svojima pooblaščenca prepustila, ktera jih bosta nadaljevala.

sko varstvo in pripomočkov, da nadaljuje velikansko delo. Papež Pij IX. so ga potrdili l. 1851 za apostolskega vikarja. V Avstriji je nastalo veselo gibanje za Afriko: duhovni, večidel Kranjci in Tirolci, rokodelci, tudi to večidel Tirolci, so šli v Afriko, za potrebe so skrbeli dobri prebivalci velicega cesarstva in izvrstna Marijina bratovščina, ki je pa sedaj žalibog nekaj opešala. — Knoblehar je potoval proti ravniku, on je bil prvi Evropejec, ki je prišel preko 41 stopinje severne širjave, tam našel ljudi in deželo, veliko zanimivega odkril za zemljepisje in botaniko in pri potovanju po Beli reki meril kot in določil pad, globočino in širjavo reke.

V Hartumu je nastalo krasno poslopje, načelje s prizidkom Combonija je dolgo 216 metrov. Cvetoča šola in redna služba Božja je bila tam, tudi pri sv. Križu in v Gondakoro. Duhovniki so dokončavši sveto opravilo vzeli zidarsko lopatico, posebno pa generalvikar in

delovodja Jože Gostner. — Hartum je tako postala šola za duševne in telesne potrebe ubogih zamorcev. Ko je Knoblehar tje prišel, nihče še ni vedel, kakšna je opeka, kako se apno pripravlja; ni bilo ne mizarjev, ne kovačev, a tudi ne krojačev, ker nihče ni potreboval obleke. Dandanes je pa veliko evropskih stavb v Hartumu in večim poslopjem je bila v izgled misijonska hiša. Mesto ima 45—50.000 ljudi, in redko kedaj se nahaja kak neoblečen med odrasčenimi. Misijon je delal zoper sužništvo, javni sužnjijski somnji so ponehali, vljudejše ravnanje s sužnjimi je po postavi zapovedano, dasiravno se še mnogo pogreša. Po južnih postajah so se misijonarji naučili jezika Bari in Dinka zamorcev, jezika v gramatikalna pravila zavili, kar sta storila pred vsem mašnika Lanz in Ueberbacher iz Tirolskega.

To vse se je zgodilo do l. 1858. Odsihdob se začenja zgodovina smrti. Apostolski provikar dr. Knoblehar je umrl na svojem potovanju v

Rimu v Napolji 13. aprila 1858, tri dni potem njegov generalvikar Gostner v Hartumu, za njima misijonarji v južnih krajih, tako da je bil novoimenovani apostolski provikar Matej Kirchner, ki je sedaj mestni župnik v Scheslitv-u pri Bambergu, prisiljen odstopiti misijon serafinskemu redu l. 1861. Poprej je še pobral pisma misijonarjev, ktera je po dolgem premišljevanju izdal profesor in gimnazijski ravnatelj in goreč prijatelj misijonarjem dr. Mitterutzner v Briksnu in izdal gramatiki v jeziku Dinka in Bari, ki ste silo pripravni.

Tudi na novo imenovani misijonski prednik o. Janez Reinthaler iz Gradea in njegovih 37 tovarišev spadajo v zgodovino umrlih; v malo mesecih so bili vsi pod grudo. Le občudovanja vredni o. Fabian Pfeifer iz Eggenhala na Tirolih (umrl je nedavno na Saleburškem) je trpel 9 let, in med temi 5 let sam v Hartumu, dokler je bil l. 1872 ves apostolski vikarijat centralne Afrike izročen nekdanjemu

„Petersburger Ztg.“ smatra **popotovanje nemškega cesarjeviča v Rim** za čin političnega pomena. Smoter popotovanja je zboljšati razmere med Vatikanom, s katerim so pred nekaj na Nemškem jako surovo in brezobzirno ravnali, in med nemško vlado po možnosti zboljšati. Nadjati se je najboljšega vspeha, kajti „Nordd. Allg. Ztg.“, ktera pa po stari diplomatični navadi ravno nasprotno piše, kar misli, pravi, da se cesarjevič s podvzetji s polovičarskim vspehom ne peča. Iz tega sklepano, da zna vspeh popolen biti, ako še ne danes, pa pozneje, kadar se potrebne reči vravnajo. Dovolj je, da se pravi temelj postavi, in boljšega ne more kdo laglje postaviti, kakor cesarjevič sam. — „Moniteur de Romé“ piše gledé pohoda nemškega cesarjeviča pri sv. Očetu: „Današnji dan lahko pozdravljamo kot dan tajne nade, ker smo gotovi, da se je prine v pogovoru s sv. Očetom prepričal, da, kdor se odpove podpori sv. cerkve in sv. Očeta, se zajedno odpove tudi vsakemu večjemu uplivu na svetu.“

V **pruski poslaniški zbornici** je 18. t. m. predlagal denarstveni minister postave o prihodninskem davku in o davku, ki obremuje prihodke iz kapitalov. Prihodki pod 1200 mark so davka oproščeni; pri prihodkih pod 1800 mark more se opustiti ves davek, pri prihodkih pod 9000 mark pa polovica davka. Davek se začne pri prihodkih više nad 1200 mark s jednim odstotkom, stopa polagoma in vznaša pri 10.000 mark tri odstotke. — Prihodki od kapitalov pod 600 mark so davka oproščeni, čez 600 mark je davka $\frac{1}{2}$ odstotka, a čez 9000 mark po 2 odstotka. Zemljiško posestvo je davka oproščeno, istotako tudi vdove in sirote pod 4000 mark prihodkov iz kapitalov.

„Germania“ naznanja: Škof Kulmski je poslal prošnjo za dispens, kar se tiče duhovnov njegove škofije. Prošnje treh škofij, katerih še sedaj ni, bodo v kratkem oddane.

V **Londonu** so obesili 17. t. m. Carrejevega morilca Irea O'Donela. Vsled tega je prišlo več irskih socialistov, ki se „invicibles“ kličejo, iz Novega Jorka v London in delajo priprave, da svoje grožnje izpolnijo. Razsuti hočejo namreč londonski most, in še več drugih javnih zgradb. Tudi Gladstonovo življenje je v nevarnosti in so ga zato neki obkolili z redarji.

V **Dublinu na Irskem** govoril je zopet enkrat Mr. Parnell. Kdo je ta? Parnell je vodja tlačenih Ircev in je v dokaz velikega spoštovanja, ki ga pri svojem narodu vživa, te dni prejel narodno darilo vredno 340.000 gold. Nekteri angleški listi so se nad tem darilom jezili in to je bil povod Parnellovega najnovejšega govora. Rekel je, da so: Gladstone, Karol Spencer in Mr. Trevelyan ravno tako zagrizeni sovražniki in zatiralci irskega naroda, kakor pa vsak zaroten nasprotnik iz najbolj zagrizenih Torrijev. Vsako prizadevanje naj-

bolj odkritosrčnih irskih prijateljev iz angleškega rodu, pravi Parnell, ni nič drugega, kot gola sleparija in vse dobrote, kar so jih do sedaj ubogi Irski skazali, niso vredne piškavga oreha. Dalje se je pa laskal svojim poslušalcem ter jim je pred oči stavil, kaj da vse lahko zmorejo, samo če hočejo. Da še celó ministerstvo pri bodočih volitvah lahko vržejo. — O Ircei, kaj hočete še več!

Kaj pa z Egiptom? Angleži ostanejo ondi tako dolgo, dokler zadnjega Mahdijevih vojakov ne pokončajo, in so iz tega vzroka tudi že Kedivu svojo pomoč ponudili. Kedive je pa revež. Vojsko so mu skoraj do malega vso potolkli, le zamorske črne čete so mu še ostale. Žandarji in častniki se javno branijo s tako pičlimi močmi še dalje vojskovati in zamorcem samim pa ne zaupajo, da bi bili zadosti spretni. Enako se godi tudi Bakerpaši. Prišel je še le in nimajo še zaupanja nanj. Ako tudi njega žalostna osoda Hiks-paša doleti, kar se prav čisto lahko zgodi, potem so pa Mahdiju duri povsod na stečaj odprte in ne bo drugega ostajalo, kedivu, kakor z Mahdijem pobotati se ali pa bodo morali Angleži zopet aleksandriški ples pričeti, kakor so ga pred dvema leti. Iz tega namena imajo Angleži v Indiji tudi že vojake pripravljene, ki jih bodo preko Rudečega morja v Egipt in Sudan poslali, da Mahdija in njegovo druhal potolčejo. Nič manj kakor dogodki v Sudanu zanimajo pa Angleže tudi oni na Kitajskem, kjer do pravega boja izvzemši manjše praske med Francozi in Kitajci ni še prišlo.

Iz Pariza. Za Tonkin se je oglasilo pri generalu Campenon-u 8000 (!) častnikov. Tudi vojakov in nižjih častnikov se je mnogo oglasilo.

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 19. dec. Izid volitve v I. razredu za občino: celjska okolica, ki se je danes 19. decembra vršila, nas ni iznenadil. Tu smo bili pripravljeni na propad. Izmed 39 volilcev jih je prišlo na volišče 32; skoro najhujše nasprotnike slovenskega ljudstva so nastavili nemško-liberalci kot kandidate v ta razred in so ž njimi zmagali z 21 proti 11 glasom. Med izvoljenimi so: pek Jožef Šimma, lesotržec Negri, posestnik Francki itd. G. opat so se vé glasovali za imenovane liberalce. — Izvoljenih je toraj — po goropadnem in samovoljnem nepostavnem ravnanji skozi in skozi liberalne komisije — 19 nemško-liberalcev in 5 Slovencev. Toda, kakor bo e. kr. namestnija morala zavreči volitev v III. razredu, tako tudi ono v II. razredu. Čujte, kaj se je danes zgodilo pri volitvi v I. razredu. Gospa W. je dala pred enim mesecem pooblastilo našemu L., naj voli

namesto nje. K volitvi prinese pa dr. N. preklic tega pooblastila in novo pooblastilo in hoče voliti. Ko se pa L. sklicuje na sklep komisije, da taki preklici in nova pooblastila nič ne veljajo, zahrjuje dr. N. nad L., da se je moral mož vsled terorizma kar pobrati iz sobane. Quod licet Jovi, non licet bovi.

Iz Celovca, 19. decembra. Literarna smrt pričela je letos pri nas neusmiljeno svoje delo. Ni še davno, kar nam je naznanil preč. gosp. Einšpieler smrt „Slov. Prijatelja“ in danes imam Vam pa jaz javiti, da po novem letu vtihne „Kärntner Volksstimme“. Škoda za izvrstni katolišk list, ki je bil, če tudi v nemškem jeziku pisan, vendar Slovincem pravičen. Veseli nas zapuščene koroške Slovence, da se Vi, ki Vam v Ljubljani rožice cvetó*), tudi nas spominjate; žalibog, da se v tem oziru pri nas vse premalo stori za narodno reč. Zlasti naša duhovščina morala bi za slovensko časnikarstvo po možnosti več žrtvovati in storiti, kakor se navadno zgodi. Če se ta ne bode postavila krepko na noge, ter prišla zanemarjeni narod za roko in odločno besedo rekla: „Hodi za menoj!“ ne bode z nami nikoli boljše. Na ta način pa bi se našemu kmetu kmalo oči odprle. Kdor se v šoli ni imel priložnosti kaj naučiti, ali pa se vsled mladostne malomarnosti ni hotel, ponudi naj se mu sedaj priložnost po berilu dobrih slovenskih časnikov in preverjeni smemo biti, da se je bo z veseljem in hvaležnostjo poprijel. Treba pa je pred vsem koga, ki ga na to napelje in to ne more nikdo vspešniše biti, kakor njegov duhovnik. Lep začetek so storili naš mil. škof, ki so župnikom dopisali, naj prosijo za narodne šole in če nič ne opravijo, naj se na ordinarijat obrnejo. Slava pravičnemu škofijstvu!

Domače novice.

(V **katoliškem društvu**) je govoril prečast. gosp. predsednik dr. Jarec o kraljestvu duhov (Geisterwelt). Po primernem vvodu, v katerem je č. g. govornik označil nejevero sedanjega časa v tako zvanih srednjih in učenih krogih, dokazal je, da ravno tam, kjer je najmanj prave pozitivne vere v božje razodenje, v resnice svete katoliške cerkve, je največ prazne vere, največ vere v vraže. Neumrjočnost človeško tajé, o pravični sodbi Božji po smrti telesa nočejo nič slišati, za pekel in nebesa ne

*) Pozimi prav pogosto — na oknih. Vred.

apostolskemu misijonarju pod Knobleharjem, Danielu Comboniju, ki si je izvolil bese: Aut Nigritiam aut mortem, ali zamursko deželo ali smrt. Neomejlivo zaupanje v Božjo previdnost ga je navdajalo in ob kratkem času je silo veliko opravil, tako da je bil okinčan s škofovsko častjo l. 1877. Pa tudi pod njem gre pisati kroniko mrtvih: najvrlejši misijonarji so umrli drug za drugim, dokler da ni on izdihnil svoje duše 10. oktobra 1881 in odsihmal ima ta misijon, to dete bolečin katoliške cerkve, trpljenja in težav, da nikoli še ne taci. Vendar pa tak misijon nikoli več ne more storiti za omiko kakor vsako drugo podvzetje, ali trgovinsko ali zgol vednostno.

1. Potovalci zaradi nazikovanja prepotujejo dežele, a ne ostajajo tam; ne morejo tedaj ljudstva natanko spznovati in na njih moralno življenje ne vplivajo. Misijonar pa ostane med njimi, jih tako rekoč vjame, to je ravna ž njimi po domačih segah, hvali, kar je hvale

vrednega in njih zgled povzdiguje dušo in telo.

2. Misijon vstane v deželi, tedaj mora skrbeti za mir, ne sme se začeti s silo, med tem, ko marsiktera ekspedicija prav po vojaško opravljena dežele prehodi, kar ji je na poti, pokončá, sovraštvo zbudi in misijonom veliko škoduje. Primeri se, da popotniki, ki vedó, da so varni, ker zaupajo svojim puškam, postanejo do domačinov predrzni, ako se ti branijo, razvpijejo jih za nevarne in krvoločne, kar pa po naravi niso. So nekteri rodovi nevarni, vendar ako se ž njimi ravna po njih šegi, navadno se ž njimi lahko shaja. To je obče mnenje, to potrjuje avstrijski konzul v Hartumu, gospod Hansal, ki je mnogo prepotoval; slavni gubernator dežel ob ravniku, Emin Bey (Schnitzer) iz Gorenje Šlezije in zeló delavni dr. Junker sta istega mnenja, tega se je tudi prepričal laški preiskovalec Carlo Piaggia, ki je med rodovi Niam-Niam

hodil, kakor potujoč rokodelčič. Ako bele s temi ljudmi delajo, kakor z živino potem ne morejo si pridobiti ljubezni, nasproti so pa misijonarji tudi pri tistih, ki niso prijatelji sv. vere, v dobrem spominu, tako je rekel bogat, strog mohamedan o Knobleharji: „Abuna Soliman je bil tako dober, kakor najboljši moslem“. Bolje pač moslem nikogar ne more hvaliti.

3. Po misijonih je tudi vse drugačno moralno življenje, kakor pri kakih kupčijskih potovalcih, ki prinese s sabo evropske hudo-bije, divjaki se privadijo pijanosti in trgovei z žganjem jih tukaj podpirajo. Taki Evropeji so največje zlo misijonarjem in taki ljudje so dostikrat zastopovali svoje vlade, tako da domači oblastniki ne morejo kaj posebno čislati evropskih vlad. (Tukaj se ne govori o Avstriji, ki je imela zmirom najboljše zastopnike.)

Trgovci so domačine hujskali na misijonarje, kakor da bi bili oni napoti trgovskim

marajo, a verujejo v tako znano duševstvo (spiritizem), verujejo, da se duhovi prikazujejo, kedar jih zarotniki sklicujejo, od takih duhov dajo si prihodnost prerokovati itd. Resnično je tedaj, da je nejevera košata mati praznoverstvu in vražam in da so ljudje najbolj vražjim zmotam podvrženi takrat, ko tajé Božanstvo. Preč. gosp. govornik je potem navedel iz sv. pisma, potem iz življenja svetnikov več takih zgledov, ko so se izvoljeni Božji prikazali živim, bodi si, da so jih svarili, ali jim pomagali v dušnih in telesnih potrebah. V bukvah kraljev beremo namreč, da se je prerok Samuel prikazal Savlu, ki je hotel zvedeti, kako se bo končal boj s Filiščani. — Preč. g. govornik je potem pripovedoval o prikaznih ranjkih, ki se ne beró v sv. pismu ali v življenji svetnikov Božjih, ki imajo samo človeško veljavo, a mnogo se je o njih govorilo in pisalo, in razlagovalci so trdili z vso določenostjo, da resnico govoré. Take prikazni so bile, ko so se ranjki dogovorili, da bode drug drugemu prišel povedat v življenje, kako se mu godi. Predrzo bi bilo tako zahtevanje in to se tudi le včasih zgodi na posebno pripuščanje Božje živim v nauk in svarilo; a pri tem se pa spominjajmo besed sv. pisma; ko je namreč v peklenskem breznu prosil bogatin, naj gre povedat svojim bratom, kako se mu hudo godi, da tudi oni ne pridejo v kraj trpljenja, dobil je za odgovor, da imajo vsi (njegovi bratje) Mozesa in preroke, ako tim ne verujejo ne bode verovali, ako bi tudi mrtev iz groba vstal. — Prihodnje predavanje je po praznikih.

(Dnevni red seji mestnega odbora), katera bode v petek dne 21. decembra ob 6. uri zvečer v mestni dvorani. 1. Naznanila prvo sedstva. 2. Personalnega in pravnega odseka poročilo o magistratnega sluge Erjavca prošnji za povišanje plače. 3. Finančnega odseka poročilo a) o kranjskega deželnega odbora dopisu gledé povračila najmovine, ki jo ljubljansko mesto plačuje za stalno nameščanje vojakov; b) o nakupu plošče in pečata od srečkov mestnega loterijskega posojila; c) o nasvetu g. odbornika Petree gledé užitninskega povračila dovoljenega fabrikantu octa gospodu Jan. Juliju Kancu; d) o tem, da je mestna blagajna prejela posojilo v znesku 10.500 gld. iz posojilne zaklade proti 5% obrestim. 4. Stavbenega odseka poročilo a) o kranjske industrijalne družbe

opravilom, vendar se misijonarji na vso moč trudijo pridobiti dobrih trgovcev v deželo. Evropejci se niso sramovali barantati z ljudmi, tako da je nekdanji apostolski provikar dr. Knoblehar trgovske barke po Beli reki pregledoval in nesrečne sužnje opravičeval. Ako so trgovci obogateli na tak način, šli so s tisočaki na sever, a poginili so z njih bogastvom vred, tako da je sedanji avstrijski konsul v Hartumu rekel: „Ker sem zmirom pošteno ravnal, sem ostal reven, a drugi so si pridobili veliko bogastvo, vendar so oni in njih bogastvo žatostno poginili, a jaz še živim, in moje imé je v dobrem slovesu.“

Misijon je zmirom podpiral dobre trgovske firme, tedaj še nekaj o trgovini. — Precej, ko se je pričel misijon, naselovali so se tam trgovci, zlasti iz jutrovih dežel in Sirije, ker so le-ta đasiravno trgovci, hoteli ostati katoliki in so tam imeli katoliškega duhovnika, a danes že več ne gledajo na to, da je le kaj dobička. Pozneje so prišli Evropejci.

(Konec prih.)

prošnji zaradi doplačila pri železnih stebrih v klavnici; b) o vprašanji gledé osnove novega načrta za osušenje ljubljanskega barja po nasvetu stavbenega oddelka vis. ministerstva za notranje zadeve. V. Gospoda odbornika Ivana Hribarja samostalni predlog: naj se odpošlje do vis. c. k. trgovinskega ministerstva prošnja, da izbere Ljubljano za sedež ravnateljstva za južne proge državnih železnic.

(Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji.)

Č. g. Jože Jaklič je dobil faro Dolenjo vas, ter bo po praznikih inštaliran; č. g. Peter Berčič iz Kočevja pride za farnega namestnika v Stari Log; č. g. Janez Podboj ostane še v Št. Vidu.

(Vstopnice k „Božičnemu oratoriju“) se dobijo v „Katoliški bukvarni“ (na stolnem trgu) in pa v kolegiju „Marianum“ (Poljanske ulice št. 36). Vstopnica velja 20 kr.; s sedežem 50 kr. — Tekstne knjižice po 5 kr.

(Zadušnica za Mihajela Hermana.) Pojutrnjem, t. j. v soboto ob 8. uri zjutraj se bode po naročilu kluba slovenskih poslancev kranjskega deželnega zbora v stolni cerkvi sv. Nikolaja pri velikem altarji služila sv. mašazadušnica za pokojnega slovenskega poslanca Mihajela Hermana. K temu cerkvenemu opravilu so vljudno povabljeni rajnikovi čestilci in vsi rodoljubi sploh.

(Imenovan) je za davčnega višega nadzornika na Kranjskem dosednji davčni nadzornik Ernest Elsner.

(Loterija za „Narodni dom“.) Upravni odbor društva „Narodni dom“ je sklenil v svoji seji dne 26. novembra t. l., da se žrebanje efektne loterije na korist „Narodnemu domu“, določeno na dan 31. decembra 1883, vsled dovoljenja visocega c. kr. finančnega ministerstva preloži za jedno leto, toraj na dan 31. decembra 1884.

Da se bode loterija obnesla povoljno ter obrodila pričakovani uspeh, treba je, da se razproda polno število izdanih srečkov, česar se nadejamo v tem podaljšanem obroku ter prosimo slavno občinstvo slovensko, da v tem času marljivo kupuje srečke ter omogoči sijajno izvršitev našega rodoljubnega podjetja.

V Ljubljani, v dan 3. decembra 1883.

Dr. Alf. Mosché,
predsednik.

Ivan Hribar,
tajnik.

(Slovensko gledališče.) Prihodnja četrta slovenska predstava je v soboto 22. dan t. m. Vzrok bi vedel marsikdo navesti, češ da je neumestno ta dan prirediti predstavo v gledališču. Z našega stališča stavimo si nalog ocenjati v predstavo izbrane igre, vzlasti, da ne žalijo našega verskega prepričanja in veselo in z zadostjenjem moramo priznati, da zbirata moža, kakoršna sta gg. vodja dr. Josip Staré in režiser Kocéj, vestno take igre, ki ne morejo žaliti nikomu verskega čutila, niti niso spotakljive v nobenemu oziru. Videli smo do slé le tipe, kakoršne se nahajajo v vsakdanjem življenju, resne in šaljive, blagih lastnosti, gledalec v posnemanje, in takih, ki človeka z gnjusobo navdajajo, da se jih otrese vsakdo, komur bi se vsiljevati utegnile. Torej zaslužita omenjena gospoda isto tako kakor igralci, za svojo požrtvovalnost in za svoj trud po pravici priznanja in podpore od strani slovenskega občinstva. Komur ni bila prilika dana naobraziti se v šolah, išče naj poduka v poštenem slovenskem gledališču, ki ne rogovili sè sedanjimi z oholostjo in pohujšljivostjo prepreženimi produkti. Ona gospôda pa, ki

je bila tako srečna zajemati iz virov učenosti, vednosti in umetnosti, naj polaga z veseljem srcem na altar domovine svoje novčice. Veselilo jih bode opazovati, kako globoko seza mila naša slovenska beseda v rahločutno slovensko srce, veselilo jih bode, videti zadovoljne obraze naših vrlih igralcev in igralk, ki so požrtvovalni dovolj, da niti dramatičnemu društvu, niti deželnemu fondu ne provzročujejo nikakoršnih stroškov in se zadovoljijo s skromnimi dohodki, ki si jih sami pridobijo. — V zadostenje nam je, da se je posrečilo gg. J. Staretu in Kocéju z miroljubivim posredovanjem dopolniti malo kardelico naših igralk in igralcev, da bode odslé možno ne le večje igre nego tudi še z boljšim vspehom s primernim razdeljenjem igralnih ulog delovati. Vse priznanje tudi našemu vrlemu „Sokolu“, ki je priznajoč koristi gledaliških predstav ukrenil tako, da ne bode njegov „jour fix“, ki ima biti isti dan, dramatik v kvar. Isto tako pričakujemo, da bode tudi literarno društvo svoj „jour fix“ priredilo tako, da ne bode usotil predstave. — Predstavljale se bode pa dve igri: Zakonska sol“, vesela igra v enem dejanji, in „Trnje in lavor, ali neznan umotvor“, drama v dveh dejanjih. Uloge so vseskozi, kolikor čujemo, v dobrih rokah, torej je pričakovati dobre zabave.

 Današnjemu listu priložen je „Slovenec“ v obliki, v kakošni bo izhajal po novem letu. Bo precéj večji in obširnejši.

Telegrami „Slovenca“.

Zagreb, 19. dec. Današnje sejo deželnega zbora sklenil je predsednik ob največjem vrišu, ki ga je provzročila manjšina s pomočjo dijakov na galeriji. Predsednika in poslance večine so po večkrat in javno surovo zasramovali.

Zagreb, 20. dec. „Narodna stranka“ imela je sinoči konferenco ter posvetovala se o pripomočkih, kako bi ob svobodi razgovarjanja varovala dostojnost deželnega zbora. Med sejo prišli ban je rekel, da bo radovoljno vkrenil, kar bi temu služilo, in če bo treba, storil tudi kaj izvanrednega. Izrek ta je bil navdušeno sprejet.

Berolin, 19. dec. Časnik „Germania“ poroča: Kulmski škof poslal je prošnjo za dopust duhovnikov ministru uka.

Pariz, 20. dec. Govori se, da je Kijajska podala nove predloge o miru.

Razne reči.

— Duhovske spremembe goriške nadškofije. Preč. g. dr. J. Gabrijelčič, prof. in vodja duh. seminija, je postal papežev komornik; preč. g. Dom. Filip, ustanovitelj podpornega društva za bolne duhovnike, je imenovan za konzist. svetovalec.

— Iz Marianhill, novi naselbini trapistov v južni Afriki okoli zaliva Natal piše prednik, da nekatere brate napada kurja slepota tako, da ponoči čisto nič ne vidijo, a ko se dan napači, zopet vidijo. Po nasvetu zvedenega zdravnika so dobili očala za varstvo in slavnike. Čez kakih 10—15 dni je to zginilo. A ni teden potem minilo, pa so zopet oslepeli, in sicer kakor prej, le ponoči. — To pride brž ko ne od prevelike svitlobe, ki je v tem kraju, in svitloba bolj škoduje očem kakor pa vročina.

— O Brazzovi ekspediciji v Kongo se tole poroča: Henri Rochefort, najstarejši sin vred-

Dalje v prilogi.